

Statens fastighetsverks urval och hantering av skogar med höga bevarandevärden (HCVF).

Utifrån svenska fsc-standarderna (se utdrag ur standarderna i bilaga 1) har SFV valt att inkludera tre typer av skogar (a,b och c nedan) som skogar med höga bevarandevärden (HCVF= High Conservation Value Forests):

- a. Skogar som vår egen naturvärdesinventering har klassificerat som **målklass NO och NS**, dvs naturvård orörd respektive naturvård skötsel. Dessa klasser motsvarar grovt det som Skogsstyrelsen definierar som nyckelbiotoper och naturvärdesobjekt i deras nyckelbiotopsinventering. Dessa redovisas med ett speciellt raster i vårt digitala kartsystem. Som ett komplement till detta har vi även inhämtat skogsstyrelsens påträffade nyckelbiotoper och naturvärdesobjekt som är belägna på SFV-mark från webbtjänsten "Skogens pärlor". (<http://www.skogsstyrelsen.se/skogensparlor>)

Merparten av våra skogar ligger i områden med mycket låg besöksfrekvens och med relativt få observationer av rödlistade arter. Vår erfarenhet är dock att områden där koncentrationer av rödlistade arter påträffas väl sammanfaller med de områden som vi klassat som NO/NS. Det visar även erfarenheter från t ex den sk "forskningsresan" som Naturskyddsföreningen anordnat. För att fånga in andra områden med fynd av rödlistade arter konsulterar skogsvaktarna inför avverkningsplanering Artdatabankens webbtjänst "Rapportsystemet för växter och svampar". Detta för att kunna ta hänsyn till fynd av rödlistade arter inom en tilltänkt avverkningstrakt - (<http://www.artportalen.se/plants/default.asp>)

Förekomst

Statens Fastighetsverk har genom fortlöpande naturvärdesinventering registrerat stora skogsarealer med höga naturvärden. År 2009 var cirka 95 000 ha klassade som HCVF med målklass NO eller NS. År 2010 beslutades att merparten av dessa arealer ska överföras till Naturvårdsverket. De arealer (angivna i hektar) som på sikt ska kvarstå under SFV:s förvaltning redovisas i nedanstående tabell.

Län	NO	NS	Summa
BD	7484	3978	11462
AC	13743	1480	15223
Z	7402	881	8283
södra Sverige	876	1288	2164
summa	29505	7627	37132
andel av total skogsmarksareal	10%	3%	12%

Merparten av dessa områden har således åsatts klassen NO, naturvård orörd, vilket innebär att några skötselåtgärder inte är aktuella. Relativt stora arealer har dock klassats som NS, naturvård med skötselbehov. Merparten av den arealen rör sig om äldre talldominerade skogar med tydlig brandpåverkan. I södra Sverige rör det sig i första hand om tidigare betespräglade lövskogar. I denna del av landet är arealen NS också större än arealen NO.

Åtgärder i kategori a

På grund av en relativt glest bemannad organisation, en försiktig avverkningsstrategi och stora skogsvårdsåtaganden har en ambitionsnivå motsvarande 200 ha beslutats rörande aktiva skötselåtgärder i NS-bestånd för åren 2010 till 2012. Under 2010 och 2011 nådde vi ej målet utan 125 resp. 80 ha åtgärdades respektive år. Merparten av denna areal rörde åtgärder i blandskogar i västerbottens län där äldre aspar och sälgar har gynnats, död ved har skapats och gran har röjts till förmån för lövträds utveckling. Flera planerade bränningar har fått tyvärr fått skjutas upp pga. alltför regniga somrar i Lappland, vilket bidragit till det dåliga resultatet.

I södra Sverige har skötselåtgärderna varit inriktade på att gynna äldre och grova ädellövträd på triviallövets bekostnad samt att död lövved skapats och att olika veteraniseringsåtgärder har gjorts, tex. har stamskador framkallats på ekar och bokar.

Som framgår av de redovisade åtgärdsarealerna finns stora möjligheter att öka naturvårdsinsatserna i NS-klassade objekt. Vi har dock i flera fall stött på kritik vid planerade naturvårdsbränningar, både från lokalbefolkning samt från naturvårdsintressen/myndigheter. I vissa fall anses att "örördhetsaspekter" borde väga tyngre och att det är den viktigaste naturvårdsaspekten.

- b. Områden av **kategori 1 och 2 i fjällnära skog** räknas som HCVF. Alla sådana områden finns speciellt redovisade i vårt digitala kartsystem. Av nedanstående tabell framgår den areella omfattningen (uttryckt i hektar) av dessa skogar efter att de statliga skyddsvärda skogarna överförts till Naturvårdsverket. Även deras målklassning redovisas. Skogarna återfinns i BD-, AC.- och Z-län:

	Kategori 1	Kategori 2	Summa
NO	5279	4784	10063
NS	917	2085	3002
PF	0	7921	7966
			21031

Som framgår är alla kategori 1-skogar målklassade som NO eller NS. Att den överväldigande arealen är NO-klassad förklaras av att det rör sig om relativt höglänta skogar med en låg naturlig störningsfrekvens. Observera att de arealer som redovisas i ovanstående tabell som NO- och NS-klassade ingår som en delmängd i de data som redovisades för kategori a ovan i detta dokument.

Åtgärder i kategori b

Vi har under de senaste åren haft en mycket blygsam skoglig aktivitet i dessa skogar. Under de senaste åren har endast 4-5 selektiva avverkningar utförts i kategori 2 skogar med PF-klassning.

Inga aktiva naturvårdsåtgärder har utförts i NS-skogar i fjällnära skog. Vi har tidigare fört diskussioner med länsstyrelsen i Västerbotten om möjligheterna att göra gemensamma naturvårdsbränningar i sådana delar som gränsar mot naturreservat med bränningsbehov, men vi har båda valt att prioritera bränning i lägre liggande skogsområden.

- c. (Enligt den svenska FSC-standarden ska ”**skyddsskogar**” inkluderas som HCVF. Skyddsskogsbegreppet är dock borttaget ur den svenska skogsvårdslagsstiftningen varför denna kategori inte längre är aktuell).
- d. Skyddsområden för vattentäkt, dvs. ett **vattenskyddsområde**. Det är ett av länsstyrelse eller kommun inrättat geografiskt område till skydd för en vattenförekomst med betydelse för vattentäkt, antingen för en existerande vattentäkt eller möjlig framtida vattentäkt. Inom vattenskyddsområdet gäller föreskrifter till skydd för vattnet så att det kan användas för vattentäkt under ett flergenerationsperspektiv. Det kan gälla restriktioner vad gäller schaktningsarbeten, bergvärme, spridning av gödsel och bekämpningsmedel m.m.

Som grundregel gäller att hela tillrinningsområdet till vattenförekomsten bör utgöra vattenskyddsområde. Normalt inrättas ett brunnsområde, där endast vattenverksamhet får förekomma, samt en *primär skyddszon* och en *sekundär skyddszon* och vanligen också en *tertiär skyddszon*. Olika zoner har olika stränga regler, baserat på att närmare belägna risker till vattenresursen normalt behöver strängare restriktioner, eftersom den naturliga barriärförmågan normalt minskar med minskat avstånd till vattenresursen.

På SFV:s mark finns 6 st vattenskyddsområden registrerade enligt <http://www.gis.lst.se/> som berör den indelade skogen. Vi har lagt in dem i vårt GIS så att de ligger under rubriken ”hänsyn” i kartan. Dessa är:

Namn	Län/Kommun	Skog	Kommentar
Uppsala och Vattholmaåsarna	Uppsala/Uppsala	Salsta	Föreskrifter se*
Vansöåsen	Södermanland/Strängnäs	Vansö	Se ovan
Östra Mälarens vskomr	Stockholms/Stockholm	Lövön och Svartsjö	Se ovan
Ekerö 5, Lovö vattenverk	Stockholms/Stockholm	Lövön och Svartsjö	Ingår i ovanstående
Ytterby-Kastellegården*	Västra Götaland/Kungälv	Kastellegården	Föreskrift finns men vattentäkten är tagen ur bruk.
Strömsholmsåsen*	Västmanl./Hallstahammar	Strömsholm	Föreskrifterna upphävda 2006 enl länsstyrelsens

* Se O:\Skog\Vattenskyddsområden

** Dessa vattentäkter är tagna ur bruk. Inga specialbestämmelser bör därför gälla här.

Åtgärder i kategori c

I dessa områden bedrivs sedvanligt skogsbruk. I föreskrifterna finns inga speciella regler som medför utökade krav på skötselåtgärder eller miljöhänsyn än de som gäller generellt vid sedvanligt FSC-certifierat skogsbruk.

Summering av läget

Merparten av våra HC VF-skogar påverkas idag inte av några skogliga aktiviteter. Detta medför att naturvärdena sannolikt kommer att kunna bibehållas eller på sikt kommer att öka. Detta gäller framförallt värden som är knutna till orördhet och sena successionsstadier.

De HC VF-skogar som målklassats som NO och NS(dvs de vi hänför till kategori a) har vi redovisat officiellt som frivilliga avsättningar (FA) och de ingår därför som en del i de arealer som inräknas i det nationella miljömålet "Levande skogar". I det sammanhanget har kvalitén på dessa skogar nyligen bedömts av Skogsstyrelsen. Av de preliminära rapporterna vi fått från Skogsstyrelsen framgår att andelen "områden med utvecklade naturvärden" är 85 % på SFV:s marker. Detta kan närmast jämföras med genomsnittet för Norrland i sin helhet som är strax under 70 %. Det innebär att SKS bedömer att SFV:s avsättningar har högre naturvärden än genomsnittet.

Framtiden

För att på sikt bevara och utveckla skogsbrandsrelaterade naturvärden i HC VF-skogar krävs dock att vi på sikt ökar aktiviteten vad gäller framför allt naturvårdsbränning. Hittills utförda bränningar har till största delen rört bränningar i mer kulturpåverkade skogar som inte räknas som HC VF. Den areal hänsynsytor som då bränns igenom skulle dock i princip kunna registreras som en NS-areal. Sådana arealer har dock hittills inte särredovisats som NS-åtgärd.

Det finns även ett utrymme för mer aktiva åtgärder för att gynna lövanknutna värden. Vi har dock under 2011 tagit fram färdiga planeringsunderlag för betydligt större insatser i södra Sverige under 2012 än under tidigare år. Vi har även engagerat oss i ett forskningsprojekt rörande ekveteranisering som drivs av SLU och Nordens Ark. Vi kommer att ställa upp som markvärdar samt bidra ekonomiskt till projektets genomförande.

Bilaga 1.

Utdrag ur svenska FSC-standard, version V2-0

9.1.1. Skogsbrukare ska identifiera följande kategorier som relevanta ”Skogar med höga bevarandevärden”:

- a) Skogsområden av riksintresse och/eller etablerat nationellt intresse, med en koncentration av nyckelbiotoper och/eller lokaler för rödlistade arter utanför nyckelbiotoper (HCVF 1, HCVF 3).
- b) Fjällnära skog som är belägen ovanför naturvårdsgränsen³⁹ (HCVF2).
- c) Skyddsskog enligt 15§ skogsvårdslagen (HCVF 4).
- d) Skog inom skyddsområden för vattentäkter (HCVF 4).

KRITERIUM 9.2

Certifieringsprocessens konsultativa del måste lägga tonvikten på de bevarandevärden som identifierats och på de valmöjligheter som finns för att bevara dessa värden.

9.2.1. Skogsbrukare med markinnehav som innehåller områden med höga bevarandevärden ska inhämta kunskap och synpunkter från relevanta intressenter och/eller experter om hur identifierande bevarandevärden kan bibehållas eller ökas.

9.2.2. Skogsbrukare med markinnehav som innehåller områden med höga bevarandevärden ska redovisa den konsultativa processen för certifieraren vid certifiering/revision.

9.2.1-9.2.2